Číslo jednací: 21 Co 219/2004-431

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Anežky Soběslavské a soudců JUDr. Oldřicha Brixi a Mgr. Jany Boudové Zvěřinové ve věci žalobců: **a) J P**, nar. , bytem a **b) J P P**, nar. , bytem , obou zastoupených JUDr. Zorkou Černohorskou, advokátkou v Příbrami II, Balbínova 384 proti žalovaným: **1) J Ř**, nar. a **2) J Ř**, nar. , oběma bytem , zastoupeným JUDr. Vladimírem Kyselákem, advokátem v Příbrami I, Zahradnická 140, **o zaplacení 423.856,40 Kč s příslušenstvím,** o odvolání žalovaných proti rozsudku Okresního soudu v Příbrami ze dne 4.3. 2004, č.j. 15C 18/2001-405,

takto:

Rozsudek okresního soudu se v napadeném výroku I. **mění** tak, že žaloba s návrhem, aby žalovaní J Ř a J Ř byli povinni společně a nerozdílně zaplatit žalobcům částku 211.928,-Kč s 6% úrokem z prodlení z částky 105.178,50 Kč od 1.1. 2001 do zaplacení, s 6% úrokem z prodlení z částky 96.006,-Kč od 1.1. 2000 do zaplacení a s 6% úrokem z prodlení z částky 10.743,50 Kč od 8.2. 2001 do zaplacení a dále náklady řízení, to vše do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku se **zamítá.**

Žalovaným i České republice se nepřiznává náhrada nákladů řízení před okresním soudem.

Žalovaným se nepřiznává náhrada nákladů odvolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud výrokem I. rozsudku uložil žalovaným J[redacted] a J[redacted] Ř[redacted] povinnost společně a nerozdílně zaplatit žalobcům J[redacted] P[redacted] částku 105.964,-Kč s 6% úrokem ročně z částky 48.003,50 Kč od 1.1. 2000 do zaplacení, s 6% úrokem z částky 52.589,25 Kč od 1.1. 2001 do zaplacení, s 6% úrokem z částky 5.371,75 Kč od 8.2. 2001 do zaplacení, J[redacted] P[redacted] P[redacted] částku 105.964,-Kč s 6% úrokem ročně z částky 48.003,50 Kč od 1.1. 2000 do zaplacení, s 6% úrokem z částky 52.589,25 Kč od 1.1. 2001 do zaplacení, s 6% úrokem z částky 5.371,75 Kč od 8.2. 2001 do zaplacení, a to do 15 dnů od právní moci rozsudku s tím, že splněním povinnosti jedním z žalovaných zaniká v rozsahu plnění povinnosti ostatních žalovaných.

Výrokem II. téhož rozsudku byla žaloba co do částky 211.928,-Kč s 6% úrokem z prodlení ročně z částky 96.006,20 Kč od 1.1. 2000 do zaplacení, s 6% úrokem z částky 105.178,50 Kč od 1.1. 2001 do zaplacení, s 6% úrokem z částky 10.743,50 Kč do zaplacení zamítnuta.

Výroky III. a IV. byla žalovaným J[redacted] a J[redacted] Ř[redacted] uložena povinnost zaplatit zálohované znalečné ve výši 905,-Kč a žalobcům J[redacted] P[redacted] a J[redacted] P[redacted] P[redacted] rovněž 905,-Kč, každé manželské dvojici České republice na účet Okresního soudu v Příbrami do 15 dnů od právní moci rozsudku.

Okresní soud závěrečným výrokem (V.) rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Ve věci samé šlo o vydání (úhradu) bezdůvodného obohacení, kterého se žalovaným dostalo jako účastníkům sdružení, vytvořeného v červenci 1997 se žalobci za účelem společného podnikání. Společná činnost sdružení – provozování [redacted] – byla realizována v části objektu [redacted] v [redacted], spoluvlastnicky náležejícím žalobcům a mezi účastníky měla být uzavřena nájemní smlouva o tom, že žalovaní osobně vykonávající provoz [redacted], budou za užívání těchto nebytových prostor platit nájemné. Písemná nájemní smlouva však uzavřena nebyla.

Okresní soud poté, co krajský soud jeho zamítavý rozsudek zrušil, provedl obsáhlé dokazování a dospěl k závěru, že sdružení se užíváním oněch nebytových prostor dostalo bezdůvodného obohacení, za něž je třeba poskytnou peněžitou náhradu. Podle znaleckého posudku, vycházejícího z cen nájmů nebytových prostorů v Příbrami, šlo v období od 8.2. 1999 do 7.2. 2001 o úhrnnou částku 423.856,-Kč a z toho jedna čtvrtina připadající na každého člena sdružení činila 105.964,-Kč. Každému ze žalovaných byla uložena povinnost tuto částku s příslušnými úroky z prodlení žalobcům zaplatit a co do zbývajících 211.928,-Kč s příslušenstvím byla žaloba zamítnuta.

Okresní soud rozhodl o nákladech řízení s odkazem na § 142 odst.2 o.s.ř., náhradu nákladů řízení náležejících státu odůvodnil § 148 odst.1 téhož zákona.

Žalovaní se v zákonné lhůtě odvolali proti výrokům I., III., IV. a V. rozsudku okresního soudu, a to z důvodů vymezených § 205 odst.2 písm. e) a g) o.s.ř.

Vyslovili přesvědčení, že soud prvního stupně zcela opominul obsah ustanovení § 833 o.z., které uvedenou situaci řeší. Dokazováním nebyla prokázána existence nájemní smlouvy, uzavřené mezi účastníky sdružení a žalobci ohledně užívání vnesených nemovitostí a nebyla o tom uzavřena ani jiná, právně významná dohoda. Podle názoru žalovaných je zapotřebí, aby dohoda o úplatném užívání nebytových prostor byla vyhotovena písemně a aby v ní byla stanovena i konkrétní výše úplaty. Je nutno při tom vycházet z ustanovení § 35 o.z. aplikovaného na zák.č. 116/1990 Sb. a z provedeného dokazování vyplývá, že k uzavření takové dohody nedošlo. Žalovaní tudíž nemohli užívat dotčené nemovitosti z titulu zvláštního smluvního vztahu mimo rámec uzavřené smlouvy o sdružení.

Odvolatelé dále zpochybnili právní názor okresního soudu o tom, že žalovaným vzniklo bezdůvodné obohacení ve smyslu § 451 o.z. Nárok na vydání takového obohacení by žalobcům vznikl v případě, že by žalovaní dotčené nebytové prostory užívali bez právního důvodu. Žalovaní však byli oprávněni tyto prostory užívat na základě samotné smlouvy o sdružení (jejího čl. I). Pak bylo na místě aplikovat dispozitivní ustanovení § 833 o.z., z něhož vyplývá, že žalobci vnesené nebytové prostory, vymezené v čl. I. smlouvy o sdružení jsou v bezplatném užívání všech účastníků sdružení.

Žalovaní z uvedených důvodů v závěru odvolání navrhli, aby rozsudek okresního soudu byl v napadených výrocích změněn tak, že žaloba se i co do částky 211.928,-Kč zamítá a žalobcům se ukládá povinnost zaplatit České

republice zálohované znalečné a žalovaným náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Žalobci ve vyjádření vyslovili nesouhlas s odvoláním, neboť rozsudek okresního soudu byl vydán v souladu s právním názorem, vysloveným v usnesení Krajského soudu v Praze z 31.1. 2002 sp.zn. 21Co 379/2001. V průběhu řízení byla prokázána dohoda účastníků o placení nájmu žalovanými za užívání nebytových prostor v objektu střediska [redacted] a ačkoli nájemní smlouva o tom uzavřena nebyla, tato dohoda účastníků nikdy nebyla změněna. Žalobci nikdy neoddělili předmětnou část objektu od svého ostatního majetku a neposkytli sdružení tyto nebytové prostory bezúplatně. Proto žalobci považují námitku žalovaných o opomenutí § 833 o.z. za neopodstatněnou. Vydání bezdůvodného obohacení podle § 451 o.z. odůvodňují skutečností, že žalovaní užívali část nemovitosti žalobců bez existence nájemní smlouvy, která jim sice byla několikrát předložena k podpisu, ale nikdy jimi nebyla podepsána.

Žalobci dále zastávali názor, že žalovaní úmyslně opomíjeli čl. III. smlouvy o sdružení, dle něhož ze závazků vůči třetím osobám jsou zavázáni všichni účastníci společně a nerozdílně, a to včetně práv a povinností z nájemní smlouvy na nebytové prostory. Protože žalobci v tomto případě jsou třetí osobou ve vztahu ke sdružení, které nemá právní subjektivitu, ale mají ji jednotliví členové sdružení, mohou se domáhat úhrady své prokazatelné a oprávněné pohledávky na kterémkoliv členu sdružení, v tomto případě na žalovaných.

Žalobci v závěru svého vyjádření navrhli, aby odvolací soud rozsudek soudu I. stupně potvrdil a žalobcům přiznal náhradu nákladů řízení.

Krajský soud přezkoumal tento rozsudek v mezích dotčených odvoláním, tj. ve výroku I. o věci samé a navazujících výrocích III., IV. a V. o nákladech řízení (včetně řízení jim předcházejícím) podle § 212 věta první a § 212a odst.1 a 5 o.s.ř. Pokládá odvolání za důvodné.

Je nepochybné, že žalobci i žalovaní byli účastníky sdružení, které založili smlouvou z 10.7. 1997. Dohodli se na společném obchodním jménu [redacted]. Sdružení provozovalo [redacted] v části objektu [redacted] v [redacted], spoluvlastnicky patřícím žalobcům. Provoz vykonávali žalovaní a podle ústní dohody měli žalobcům platit nájemné. V pátém odstavci čl. III. smlouvy o sdružení se také hovořilo o druhé žalované jako nájemci oněch nebytových prostorů, náležejících žalobcům. Písemná nájemní smlouva však mezi účastníky uzavřena nebyla. Žalobci požadovali od žalovaných úhradu za užívání uvedených prostorů, odpovídající nájemnému a po bezvýsledném jednání uplatnili svůj nárok u soudu z titulu bezdůvodného obohacení, získaného žalovanými (§ 451 o.z.).

Okresní soud žalobu jako nedůvodnou zamítl a Krajský soud v Praze usnesením z 31.1. 2002, č.j. 21Co 379/2001-117 rozsudek okresního soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. Vycházel tehdy z úvahy, že druhá věta § 833 o.z., podle níž věci jednotlivě určené, poskytnuté sdružení osob některým z účastníků jsou v bezplatném užívání všech účastníků, je ustanovením dispozitivním, umožňujícím odchylné separátní řešení. Zákon č. 141/1950 Sb. (tzv. střední občanský zákoník), z jehož znění v mnoha ustanoveních vychází současná úprava občanskoprávních vztahů, takové řešení v ustanovení § 492 znal. Navíc nemovitost (resp. její část), poskytnutá některým z účastníků je jedním ze základních předpokladů činnosti sdružení a pokud zbývající účastníci mu za spoluužívání této nemovitosti platí dohodnutou úhradu, může jít o logický a spravedlivý postup.

Podle dosud publikované literatury však je třeba citovanou druhou větu § 833 obč.zákoníku (věci jednotlivě určené jsou v bezplatném užívání všech účastníků) považovat za kogentní ustanovení, od něhož se nelze odchýlit. To znamená, že účastníci sdružení se nemohou o těchto otázkách smlouvou či jinak domluvit odlišným způsobem. Žalobcům tedy z jakékoliv právního důvodu požadovaná úhrada nenáleží.

Krajský soud byl proto nucen svůj právní názor revidovat a rozsudek okresního soudu ve výroku I., ukládajícím žalovaným povinnost zaplatit žalobcům úhrnnou částku 211.928,-Kč s přísl. změnil a žalobu zamítl (§ 220 o.s.ř.).

Změnil i výroky o nákladech řízení.

Z obsahu spisu je zřejmé, že žalovaní při vzniku sdružení a v průběhu jeho existence zamýšleli platit žalobcům nájemné a rozpor nastal především pro výši úhrady. Jako účastníci sdružení bezplatným užíváním předmětných nebytových prostorů získali majetkové výhody, jež by neměli v případě samostatné provozní činnosti v pronajatém objektu a žalobci naopak by obdrželi finanční úhradu za pronajatou část objektu [redacted] řádnému nájemci.

Zjištěné okolnosti případu jsou důvody hodnými zvláštního zřetele, pro něž krajský soud nepřiznal v řízení před okresním soudem úspěšným žalovaným, ale i České republice náhradu nákladů (§ 150 o.s.ř.).

Stejnou úvahou se řídil také v rozhodnutí o nákladech odvolacího řízení (§ 224 odst.1 a § 150 o.s.ř.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku je přípustné dovolání do dvou měsíců od jeho doručení prostřednictvím Okresního soudu v Příbrami k Nejvyššímu soudu České republiky.
Dovolatel bez právnického vzdělání musí být zastoupen advokátem.

V Praze dne 8.září 2004

předsedkyně senátu
JUDr. Anežka Soběslavská